

http://news.liga.net/news/politics/3530039-karta_prestupleniy_rossiyskikh_terroristov_v_donbasse.htm.

3. Російські катівні в Україні працюють як єдиний механізм. Розслідування міжнародних слідчих URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64795431>.

4. Кравчук О. Досудове розслідування воєнних злочинів / Кравчук О., Бондаренко М. // ГО «Вектор прав людини». Київ, 2022. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/46805>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Мамульчик Анна Андріївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Сухомлин Юлія Володимирівна,

професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна росії проти України беззаперечно торкнулася усіх сфер людського життя і боротьба зі злочинністю не є виключенням. Однією зі складових такої боротьби є проведення повного та всебічного досудового розслідування злочинів, вчинених солдатами російської армії на території нашої держави.

На початковому етапі повномасштабного вторгнення, при документуванні і розслідуванні воєнних злочинів, основною проблемою працівників правоохоронних органів була відсутність досвіду роботи з такою великою кількістю подібного роду злочинів і відповідно нерозумінням того, як їм слід діяти в умовах, що склалися. Це призвело до необхідності актуалізації порядку проведення досудового розслідування. Відтак, було прийнято рішення про внесення змін до кримінального процесуального законодавства щодо провадження досудового розслідування в період дії воєнного стану з метою полегшення розкриття злочинів, вчинених військовими держави агресора на території України.

Варто пам'ятати, що в процесі досудового розслідування слідчі (розшукові) дії відіграють ключову роль і є основним засобом доказування. Своєчасність і якість їх проведення має безпосередній вплив на здійснення швидкого та ефективного досудового розслідування, що є основним завданням кримінального провадження.

Кримінальне процесуальне законодавство України містить положення в яких зазначені вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій. Так, за загальним правилом, відповідно до ч. 4 статті 223 Кримінального процесуального кодексу України, усі слідчі (розшукові) дії провадяться з 6:00 до 22:00 окрім виняткових випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного. Проте, після прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022, слідчий, прокурор у випадку здійснення кримінального провадження в порядку, встановленому статтею 615 Кримінального процесуального кодексу України, тобто в період дії воєнного стану мають можливість проводити слідчі (розшукові) дії цілодобово. [1, 2].

Крім того, ч. 7 статті 223 Кримінального кодексу України передбачає обов'язкове залучення не менше 2 понятих до проведення обшуку, огляду житла чи іншого володіння особи та обшуку особи. Проте, відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022 у суб'єктів розслідування з'явилася можливість проведення зазначених слідчих (розшукових) дій у визначених законодавством випадках без залучення понятих, але з обов'язковою фіксацією їх ходу і результатів технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису в період дії правового режиму воєнного стан. [1, 2].

В умовах війни чи не кожна слідча (розшукова) дія отримала свої процесуальні особливості. Так, сьогодні досить поширеними місцями проведення огляду є ділянки нанесення ракетних ударів, деокуповані території та зони проведення активних бойових дій. В таких випадках, з огляду на дотримання техніки безпеки та специфіку здійснення огляду, для проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії необхідним є залучення вибухотехніків, саперів Збройних сил України, співробітників ДСНС, фахівців з оцінювання вартості майна та/або військових [3, ст. 22].

Розглядаючи особливості проведення огляду трупа, слід зауважити, що відповідно до п. 1 розділу III Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України у разі неможливості огляду трупа на місці його виявлення (у зв'язку з обстрілами, проведенням бойових дій тощо) огляд трупа здійснюється слідчим в бюро судово-медичної експертизи або іншому спеціально визначеному та облаштованому безпечному місці із залученням судово-медичного експерта або лікаря з можливим подальшим направленням трупа на проведення судово-медичної експертизи [4].

Деякі особливості існують і під час провадження пред'явлення для впізнання, оскільки в умовах сьогодення, підозрюваними у вчиненні воєнних злочинів є солдати армії росії, які, як правило, перебувають на тимчасово окупованій території або в РФ, а також гинуть у ході бойових дій, що обумовляє логічність проведення даної слідчої (розшукової) дії не в натуральному вигляді, а за фотознімками або матеріалами відеозапису.

Статею 615 Кримінального процесуального кодексу України закріплені особливості проведення допиту в умовах воєнного стану. Так, в частині 11 зазначеної статті йдеться про неможливість використання показань потерпілих, свідків, підозрюваних отриманих під час їх допиту в індивідуальному порядку або в ході одночасного допиту двох чи більше вже допитуваних осіб, у випадку проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії без фіксації її ходу та результатів технічними засобами відеофіксації [1].

Таким чином, проаналізувавши норми законодавства України можна стверджувати, що законодавець виокремив особливості проведення та фіксації ходу і результатів деяких слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану. Зазначені в положеннях різних нормативно-правових актів нововведення мають на меті забезпечення ефективного функціонування органів досудового розслідування в період війни. При цьому слід пам'ятати, що дотримання вимог кримінальної процесуальної форми та гарантій прав учасників слідчих (розшукових) дій є незмінною складовою проведення досудового розслідування. Також не варто забувати й про потенційну небезпеку для життя чи здоров'я учасників слідчих (розшукових) дій і складні умови сьогодення та обов'язково враховувати ці чинники на всіх стадіях кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14 квіт. 2022 р. № 2201-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>.

3. Пам'ятка для курсантів закладів вищої освіти МВС України з документування злочинів, пов'язаних із збройною агресією РФ проти України : практич. посібник / кол. авт.-уклад. : О. А. Моргунов, О. М. Музичук, В. В. Романюк та ін. ; упоряд. : В.О. Немядовський ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2023, 42 с.

4. Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України : наказ МВС України, МОЗ України, Офісу ГПУ від 9 бер. 2022 р. №177/450/46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-22#Text>.